

Předmlouvou klade zde několik slov, která jsou-li prvotní
tento poleh a hlavně moderní literatury a tak i
máli interakce se inteligencí.

Vychází a vydavatel napíše si k tomu, že důležitá
různá práce. Ne nad pouhým, jaké. Jaké. Jaké.
bna, přitom ironie špatně tak, že zřejmě, například
faktů, což", jak by p. S. Soudar. Vychází z toho, že
nad tím záporným odpovědným, že například
ní, při něm jest tak zjevné, jak jest. Jižní a
dříve v nich: nekompromitovat se před
vlastní. Když u všech pádů zůstane
patrně.

Tak jsem napsal, že hlavně se
píše a v nich, zřejmě, že v nich, že v nich,
oficiálně, že v nich, že v nich, že v nich,
že v nich, že v nich, že v nich.

Ještě jednou, jako jedinou
má, že v nich, že v nich, že v nich,
že v nich, že v nich, že v nich,
že v nich, že v nich, že v nich,
že v nich, že v nich, že v nich.

Ještě jednou, jako jedinou
má, že v nich, že v nich, že v nich,
že v nich, že v nich, že v nich,
že v nich, že v nich, že v nich,
že v nich, že v nich, že v nich.

Ještě jednou, jako jedinou
má, že v nich, že v nich, že v nich,
že v nich, že v nich, že v nich,
že v nich, že v nich, že v nich.

Předmluvou kladu zde několik slov, abych uvedl první tento pokus almanachu moderní české poezie v úzký kruh naší interesující se inteligence.

Vychází, a vydavatel naplněn je hořkostí té několika-nedělní práce. Ne nad posměchem nějakého „kritického“ listu, plným ironie špatně tajené zloby — „stupidní měšťácký mozek“, řekl by p. Stanislaw Przybyszewski —, ale nad těmi zápornými odpověďemi a velkopanskými mlčeními, při nichž jest tak zjevno, jak jejich hrdou odmítavost diktuje strach: nekompromitovat se před vztýčenými protektory. Kdeže u těch pánů zůstalo Umění, jediný suverén nad umělcem?

Zval jsem neodvisle od kterékoli frakce, nedovoluje se nikde a u nikoho, zval jsem všechny z tábora moderního, ať stáli na kterékoli jeho straně, ať stáli vedle něho, jen když nestáli proti němu.

Moderní Umění bylo jedinou mou stranickostí. Když však pánové neposlali, nezbylo mi než protestovat a bránit se.

Píšu tuto předmluvu tak, jak bych ji před dvěma měsíci jistě nebyl napsal. Je to nutný akt sebeobraný.

Jinak ukáže tento svazek dobře profil toho, co jest u nás nejvypjatějšího, co nás nejvíce sblíží s celým kulturním světem přes mezníky konvencí a mapových hranic.

A končím s vděčným pohledem k těm, kteří přišli a dali, jak se sluší umělcům, bez předsudků, bez bázně a hrdě...

Na Král. Vinohradech 15. února 1896

Milý redaktore,

nemohl jsem se odhodlat psáti obranu svého Almanachu. Přepadala mne neodbytná otázka: před kým vlastně? Přece snad ne před počestným copem p. Vbk. z Národních listů, jenž na svá stará kolena ještě tak přespříliš oplývá zeleným pudrem své škatulkářské moudrosti! Či snad před Rozhledy, kde s kantorskou těžkopádností harcuje proti Almanachu nějaký p. Krejčí, soudě ze sextánských naivností a různých těch „omylů“ a „nedopatření“ (Odpoledne Fauna od *Verlaina!*) patrně nikoli onen „velmi sympatický a znamenitý náš kritik“, jak psal Nový život? Nebo dokonce před Českou stráží a Radikálními listy? Od které doby jedná se vůbec ještě pánům, kteří sedí v redakcích těchto žurnálů, o proudy, zásady a myšlenky? Jen třeba okamžik naslouchat v zákulisí toho literárního kaliště. Staří jako mladí. Tady je to jedno. Ti mladí přišli jen s novými tóny ve svých reklamních fanfárách, ale v hloubce je to jedno.

Avšak nerad bych vložil svou ruku do těch vředů. Té odvahy nemám přece, očekávaje, že jiní, otužilejší, přijdou s neúprosnými fakty, aby hlasitě promluvili. Přináším jen několik slov, dlužných těm, kteří sympatizují s našimi bílými štíty, milují naše Umění a vědí, že ačkoli stejné záření rozlévá se nad krajinami naší psýchy, přece každý z nás stojí sám pro sebe — a platí jen sám sebou...

Bylo to v posledních dvou měsících minulého roku, když několik přátel různorodých a mimo mne s Moderní revuí nic společného nemajících sdružilo se ku provedení českého Volného jeviště a k vydání almanachu moderní naší poezie. Vyhlídli si mě za redaktora, dohodli se se mnou se širokou — právě pro svou různorodost — liberálností o jmenech těch, kteří měli býti pozváni. Když pak nedlouho potom přátelé z téže příčiny se rozešli a Vy jste se chopil znova myšlenky naší intimní scény, já pak se odhodlal vydati almanach na vlastní vrub, nepokládal jsem nijakž za nutné zdecimování

pozvaných. Naštěstí počínaly docházet odmítavé dopisy, přišel i hadr notesu p. Macharova — a o osudu publikace bylo rozhodnuto — p. Karásek má pravdu — k její prospěchu. Požádal jsem Vás o doslov a současně vznikl i titul knihy: Almanach secese. Ano, secese. Čisté a jediné, jež zápasí o každý krůček svého postupu a zápasí hrdě. Nikdo nám neudupával cest. Neboť kdeže jsou nějaké pozitivní výsledky minulých bojů? Což se neubíjí vše vypjaté a odvážené s horším vztekem než dříve, což se neprotežuje vše prostřední, kompromisní a ubohé drzeji než dříve? Provozuje se redakční praxe jistých žurnálů jinak, než ji provozoval p. Šimáček? Není to vše stejně autoritářské, protekční a hnusné, jako to bylo? Ať jen nám pánové z tzv. České moderny poví, proč například sešlo z almanachu, který se chystal v Rozhledech! Nebo ať nám poví p. F. X. Svoboda o příčinách své slávy a úpadku! Fuj, jak je to vše ubohé, jak je to vše svinské!

Ale něčeho měl jsem se dotknout především. Vydavateli Almanachu secese nikdy nešlo o nějaké „sblížení moderních živlů“. S plným důrazem a jednou provždy konstatuje za sebe, a nemýlí-li se, i za své literární soudruhy. *My se s ledakým nepaktujeme, my každému nepodáváme součinné ruky, platíce jen sami sebou.*

A teď ještě slovíčko o apelu Radikálních listů přímo na mou osobu pro Vaše dobré slovo o jistých požadavcích. Nevím, proč bych nepodepsal dnes kteroukoli větu Vašeho doslovu. Žijeme jen dotud, pokud překonáváme proniklá stanoviska; jakmile se zastavíme, jsme mrtví. Jinak bych doporučoval tomuto žurnálu, aby si přečetl, co v Labských proudech, tedy v listě téhož ducha, napsal o mém Almanachu p. K. St. Sokol, jediný homme de goût ve svém prostředí politicko-sociálně-literárních banálností a sprostot. —

Tím končím o svém Almanachu, nemoha odolat, abych Vám nevyslovil upřímnou gratulaci k úspěchu Chladovy Zpovědi. Kolik skvostných kavek se tu chytilo!

Na Král. Vinohradech 2. května 1896

S přátelským pozdravem

Váš Stanislav K. Neumann

Skutečně tato poslední léta našeho století, blížícího se ku svému finále, mohou docela klidně a nahlas zváti se dobou *úpadkovou*. Mohou tak učinit pro radost všem lidem dobré vůle, ale špatného intelektu, mohou tak učinit s pýchou posledního člena vzácné rodiny aristokratické, v jehož Já soustředilo se vše, co u jeho praotců a pradědů bylo od jiných odlišným, vypjatým a velikým. Neboť přezdívkou úpadkové vynašel počestný a „zdravý“ mozek liberálního občana, který nemůže zapomenout, že jeho dědové proklamovali Revoluci, tuto apoteózu rozumu a „zdravého“ pokroku. Taková přezdívka opovržlivého tónu, a tušíte za ní tolik špatně tajené zloby a bezmocného vzteku tvora, který nechápe odůvodnění, šíří a hloubku blížícího se světla a strašlivě se chvěje o své sladké, pohodlné myšlenkové far niente. A jak by také dobrý ten měšťánek mohl pochopit život a práci nejkrásnějších reprezentantů této doby. Jejich vášně a jejich sny. Jejich bázně a jejich radosti. Vždyť on vystavěl trůn svému Rozumu a Oni dokonce Církvi se pokořili! On dal si vyzdobit prostranné své interiéry věrně malovanými sviněmi a Oni malují nepochopitelné Madony a perverzní umrlce a zbožňují zkroucené akty Dürerových světců.

Ano, zhnusení realistickými obrazy a typografickými ornamenty sáhli jsme ku staré knize, v níž nás lákalo hrdé umění starého dřevorytu a výrazných typů jejího tisku. A celí zamilovaní do této drsné Krásky vracejí se naši umělci radostně v její území. A tak vidíme staré Dürery, Cranachy a Grünewaldy opět ve svých nejpřednějších revuích, vidíme, jak p. Alfred Jarry dává pro svůj *Perhinderion* zhotoviti „*des beaux caractères du quinzième siècle*“ a jak celá řada umělců — pp. Sattler, Eckmann, Vallotton, Veldheer — chápe se technicky dřevorytu aneb nápodobí je aspoň. „*Das Herbe in der Kunst*“ má své nové triumfy. A konečně i pro své moderní knihy snažíme se zachytit kus toho

starého půvabu úpravy a pro své knihovny, hle, našli jsme starý, krásný zvyk, našli jsme — *exlibris*. A tak zatímco liberální a pokrokoví trouповé naši dobu zvu reakční a nás dekadenty, radostně vítáme jitro dnů, kdy Umění a Život budou zas jedinou velikolepou syntézou, jako tomu již bylo v závěrečných hodinách antiky a v několika extatických chvílích středověku — — —

Způsob označovati vlastníka knihy na zadní straně přední desky zvláštním vlepeným, víceméně umělecky provedeným lístkem vznikl v Německu v druhé polovici 15. století. Byl to sám Albrecht Dürer, od něhož pochází dřevoryt k prvnímu známému *exlibris*, a jeho vlastníkem byl Bilibaldus Pirkheimer. Z Norimberka do Augsburgu, odtud do Švábska, Bavor, pak do Rakous a Švýcar — to byla první pouť nového zvyku. *Exlibris* nebylo v té době než erbem víceméně okrášleným, k němuž se jméno vlastníka připisovalo. To byla zlatá doba knihových značek, kdy ze školy norimberské a augsburské vycházely vysoce umělecké listy. Od polovice 16. století dřevoryt zaměňován měděnou plotnou a listy staly se bohatší ozdobami. Nyní rozšiřovala se *exlibris* i do zemí jiných; listy ze století 17. a 18. jdou do tisíců. Stále však i ve Francii, i v Anglii převahu mají erby. Ani rytci tak slavní, jako byli Francouzové Choffard a Gravelot, nedovedli vymaniti se heraldice. Teprve rokem 1700 počalo se užívati jiných motivů; na knihových značkách objevily se knihy, monogramy, pomníky a motivy krajinné, později pak alegorie a antické božstvo. Přirozeno, že vkus doby i tady rozhodoval. Avšak počátkem tohoto století *exlibris* zůstaveno opět jen rytcům. Naštěstí chopili se tu věci sběratelé, *exlibris* se studovala a výsledkem toho jest znovuzrození knihových značek a dílka plná porozumění a umění od p. A. M. Hildebrandta v přísné gotice, od p. E. Doeplera ve stylu renesančním a moderní od pp. O. Huppa, Klingera a především od p. Josepha Sattlera. Autor Moderního tance smrti a Novokřtěnců, těchto dvou arciděl moderní práce, k nimž druží se třetí, nově vydaná *Moje harmonie*, kreslí vzorné listy pro nejpřednější přátely umění v Německu, a některé z těchto jsou jedinými toho

druhu. Stačí jen pohlednout na 1., 15. a 29. list jeho nádherně vypravené publikace Deutsche Kleinkunst in zwei- und vierzig Bücherzeichen (Exlibris).¹ Kladu sem jen něco z toho, co o něm praví p. F. Warnecke, nejlepší znatel knihových značek v Německu, v předmluvě k uvedené publikaci: „V mnohém ohledu nastoupil Sattler ovšem jinou cestu než oni umělci, kteří skoro výhradně učinili si erb předmětem provedení... To jest, co propůjčuje jeho dílu přednost novoty a zajišťuje mu všeobecnou pozornost... Láskyplným se ponořením ve svou úlohu, o čemž každý lísteček svědčí, propůjčuje Sattler svým kresbám půvabu a významu, jaký byl zřídkakterým umělcem dosažen: neznáme se pozorováním těchto co nejjemněji provedených náčrtů, z nichž každý je malým dílem mistrovským, originelním v nápadu a dokonalým v provedení. Skoro domníváme se býti převedeni ve století našeho velkého Dürera...“

Tolik o Německu. Následuje ihned Anglie z těch zemí, kde zvláště od r. 1890 exlibris neobyčejného rozšíření se dočkala. Po rytci p. Sherbornovi, který se přidržuje stále motivů heraldických, přišel s volnější vynalézavostí mezi jinými p. Walter Crane a pak nejpřednější a nejoblíbenější tvůrce knihových značek anglických a afišista p. R. Anning Bell. Jeho dívčí postavy čtoucí nebo hudbu provozující, v pozadí s načrtanými krajinkami, v jednoduchých rámcích, jsou provedeny s takovou lehkostí a poetickou elegancí, že působí neobyčejně vzácným půvabem. Modré nebe nějaké zmodernizované antiky kyne vám vstříc z těch roztomilých listů.

Z moderních knihových značek francouzských, které nezdají se dostihovati ni počtu, ni krásy listů z minulých století, zasluhuje zmínky především p. Vallottonovo exlibris pro vydavatele Jolyho. Zajímavá jsou též exlibris impresionisty Maneta, básníka Banvilla a p. Gourmontovo od p. Henry de Grouxe.

To by byla tak docela stručná instruktivní črta z historie

¹ Veškerá díla p. Sattlerova vyšla u J. A. Stargardta v Berlíně.

knihových značek. O předních sbírkách a odborné literatuře zmiňovati se nebudu. Pan Warnecke v citované předmluvě podává pečlivě sestavený seznam obou.

Zbývá promluvit o Čechách. Shledáme, že naši umělci... Ale vždyť *my* vůbec *svých* umělců výtvarných tady nemáme. *Naši* umělci, to jsou pp. Sattler, Vallotton, Munch, Rops, Vigeland, ale v Čechách nemáme *my* těch, které bychom mohli zváti *svými*. Neboť tam, kde vládne tak naprostá a zarytá ignorance Nového Umění, nedá se očekávati naše porozumění a naše sympatie. A tam také nemohou vzniknout Díla, kdyby se vyzdobila kdekterá dvorana národních ústavů a kdyby se nakreslilo sebevíce špatných emblémů a alegorií pro vídeňského nakladatele.

Proto nehleďte u nás rozšířeného zvyku knihových značek. Neboť co je zdejším inferiorním lidem do krásného obyčeje zahraničního! — — —

Ale bohudík! Tento článek má uvést před těch několik porozumění majících pokus mladého umělce českého v tomto oboru. Pan Karel Hlaváček chopil se svého úkolu se vzácným porozuměním. Byť i zápolil ještě — ač statně — s technikou věci, nemůžete nevidět neobyčejné harmonie vlastníkem dané devizy s myšlénkou a provedením umělcovým. Tam žulová pevnost stavby skvostně harmonuje s p. A. Procházkovou devizou silné vůle, tady opět kostra vznášející vzhůru plameny vlastní své lebky neobyčejně těsně přiléhá k nývé perverzci hesla p. Karáskova.

Doporučovati tyto listy bylo by docela zbytečno. Mluví samy za sebe jasně a statečně. A jejich mladý autor? Víme o něm dobře, že nezůstal ignorantem oněch Krás, které planou za hranicemi této zemičky v široké naší umělecké vlasti. A to znamená v našem případě tak velice, velice mnoho!

V Olšanech 15. října 1896

ARTHUR SCHNITZLER: LIEBELEI

Silné životní drama, kde plné tepny hlučné reality mocně tlukou. Několik nových a působivých scén. Tak na konci prvního aktu, kdy vyzváním k souboji zdrcen měkký Fritz naslouchá u okna dodělávajícím krokům děvčat a přítele, jež odcházejí z nemile přerušené večere, — a působivá scéna závěreční. Jinak však celek solidně pracovaný — až snad někde s přílišným respektem k počestnému občanstvu (např. pitka v prvním aktu), — dobrá, doporučitelná akvizice pro kteroukoli lepší scénu.

JULIANE DÉRY: ES FIEL EIN REIF

Moderní jednoaktové drama psychologické, jakoby střižené pro Intimní scénu v mnichovských salónech autorky. Cítíte, že pracovala na něm ruka moderní umělkyně, ale nikde nedotkne se některé skryté struny nitra, nikde nerozhřeje. Snad otřelé téma zrazené lásky to zavinilo.

SOUBORNÁ VÝSTAVA PANA VÁCLAVA JANSY POZVÁNÍ LA PLUME

Rozmyslete si to několikrát, zaměříte-li do Topičova salónu, když vystavují naši malíři. Něco, jako byly smutky obrazů Gretschoých, je příliš obdivuhodnou vzácností ve fadese šablon zužívaných, ošumělých, nesnesitelných kaluží, stále týmiž kolejami odtékajících... Pan Jansa soubornou výstavou příliš zotvíral okna své dílny. Takovou spoustou se buď uchvátí, nebo — zabije. I nejvyš benevolentnímu divákovi lze prorokovat to druhé. Půjde-li s přesvědčením, že se shledá s továrním výkladem dobrého obchodníka, — nebude snad zklamán. Jen, probůh, umělce ať nehledá v p. Jansovi. Tak dost pošramotí jej na duchu manýrovanost toho všeho. Hluché, prázdné, bezduché krajiny, jimž chybí i to poslední, co činí aspoň snesitelným módní fotografická alba, — zajímavost. A s úsudkem téhož smyslu, ne-li doslovným, vystačíte u všech našich bohů i polobohů štětce, ať již, jsouce závislí na příšerách Akademie, nepracují slušně ze zásady, ať již říkají si „mladí“ a buď z pohodlnosti, buď z neschopnosti tyjí ze shnilého steliva minulosti. A za takových okolností přijalo se pozvání La Plume k české výstavě v pařížských salónech, kde zářívají nádherly francouzských moderních mistrů. Ostudou to skončit musí, může být jen spornou otázkou, povede-li to konečně k nápravě, aspoň k takové, jaká je v Čechách možná.

Pan J. Hilbert mluví ve svém bojovném sice, ale docela nekritickém fejetonu — opravdu, Járo, nekrňte se prosím — také za nějaké „mladé“, je tedy nutno, abych se proti jeho slovům ohradil já, jeden z mladých, kteří tiskli ve Volných směrech, když s p. H. ani v jediném bodě souhlasiti nemohu.

Neboť jak také. Vždyť p. H. nemohl zaznamenati jediného případu, že by někdo z mladých byl upřel velikého významu dílu p. Vrchlického. Vždyť p. H. zapomněl, že byla-li kde v tomto případě ta „pravá česká sprostota“, byla svého času jen na straně p. Vrchlického, když tento na věcné kritiky mladých odpovídal známými anonymními „nevinnými veršičky“ v Lumíru a ve Švandu dudákovi a provokoval i podepsanými básněmi (ostatně, Járo, přečtěte si ještě jednu svůj článek; nevím, mnoho-li v něm najdete noblesy). Za podobných okolností nezbyvalo, trvám, než vtípem pomíjetí valící se spoustu bezcenné práce.

Tedy, Járo, vezměte laskavě na vědomí, že za mou osobu jste nemluvil a že dle mého úsudku nebylo od Vás právě loajálním, že jste mi připravil překvapení v podobě svého fejetonu v listě, kam jsem jen z přátelství k Vám přispěl.

A také škrtněte mne nyní ze seznamu přispívatelů Volných směrů. Neboť k čemu také bych jím byl? Víte dobře, jak se mi protiví ty nedokrevné mazanice à la Špillar, Hofbauer atd., a s p. Jaroslavem Kvapilem například pod jednou střechou také bych dlouho nevydržel. Proto promiňte.

Nakonec prohlašuji — a je to dneska nutno u nás —, že tento projev jsem nenapsal na něčí pokyn, na něčí přání, na něčí rozkaz, že také jsem nebyl nikým k němu poštván, nýbrž že jej publikuju ze své vůle, dobrovolně a po zralém uvážení.

V Olšanech 8. listopadu 1896